4.1. Yahudiler

Kendilerinin seçilmiş bir millet olduklarını iddia eden Yahudiler, çok eski zamanlardan beri Medine'ye gelip yerleşmişlerdi. Hz. Peygamber Medine'ye hicret ettiğinde şehir nüfusunun hemen hemen yarısını Yahudiler oluşturuyordu. Şehirde Kaynuka, Kurayza ve Nadiroğullarıyla birlikte yirmiden fazla Yahudi kabilesi mevcuttu. Medine dışında en güçlü ve teşkilatlı Yahudi grubu ise Hayber'de bulunuyordu. Bölgenin siyasi ve iktisadi gücü Yahudilerin ellerinde bulunuyordu. Hz. Peygamber, Medine'ye hicret ettikten sonra orada yerleşik ve önemli bir nüfuza sahip Yahudilerle din özgürlüklerini ve temel haklarını güvence altına alan bir sözleşme imzalamış ve birlikte barış içerisinde yaşamanın kurallarını belirlemişti. Ancak, Yahudiler Hz. Peygamber'in Medine'de güçlenmesinden ve İslam'ın giderek yayılmasından korkup sahip oldukları konumlarını kaybetmekten endişeye kapıldılar. Peygamber Efendimiz zaman zaman onları İslam'a davet edip dostane ilişkiler kurmaya çalışmışsa da onlar bu davete düşmanlıkla karşılık vermişler, bununla da yetinmeyerek Müslümanların aleyhine çeşitli komplo ve hilelere başvurmuşlardı.[94]

Görsel 4.10: *Yahudilerin kutsal kitabı: Tevrat*

Müslümanlarla yaptıkları antlaşma hükümlerine aykırı hareket eden ilk Yahudi kabilesi Kaynukaoğulları olmuştur. Kaynukaoğulları, Bedir Savaşı'ndan sonra Müslümanların elde ettikleri başarıyı Kureyşlilerin savaş tekniğini bilmemelerine bağlayarak olumsuz propagandaya başlayıp şehirde güvensizlik ortamı oluşturdular. Kaynukaoğulları çarsısında alışveriş yapan Müslüman bir kadına bir grup Yahudinin tacizde bulunması üzerine bir Müslümanın müdahale etmesiyle çıkan arbedede olayın müsebbiplerinden bir Yahudi öldürülmüş bir sahabi de şehit edilmişti. Bu olaya çok üzülen Hz. Peygamber Kaynukaoğullarından Medine Sözleşmesi'ne sadık kalmalarını istemişse de Yahudiler antlaşmayı bozduklarını açıklayarak savaşa hazırlandılar.

94 bk. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, C 1, s. 570-575; Ömer Faruk Harman, "Yahudilik", DİA, C 43, s. 224.

Bunun üzerine Hz. Peygamber hicretin ikinci yılında kalelerine çekilen Kaynuka Yahudilerini on beş gün sıkı bir kuşatma altında tuttu. Medine Yahudilerinin en cesurları olan Kaynuka Yahudileri Allah'ın(c.c.) kalplerine korku salmasıyla ümitsizliğe kapılıp Allah Resulü'nün(s.a.v.) hükmüne boyun eğeceklerini bildirerek teslim oldular. Hz. Peygamber onları bağışlayıp, Medine'den çıkmalarına karar verince mallarını ve silahlarını bırakarak Şam bölgesine yerleştiler.[95]

Hicretten sonra Medine'den sürülen ikinci Yahudi kabilesi olan Nadiroğulları en kalabalık Yahudi grubu oluşturuyordu. Müslümanlarla Yahudiler arasında mevcut olan antlaşmaya göre taraflardan birinin ceza diyeti ortaklaşa ödenecekti. Uhud Savaşı'ndan sonra Peygamberimizin(s.a.v.) gönderdiği yetmiş öğretmen Bi'r-i Maune'de şehit edilmişti. İçlerinden sağ kurtulan Amr b. Ümeyye ise dönüş yolunda yanlışlıkla Müslümanlarla aralarında anlaşma bulunan Âmiroğullarından iki kişiyi öldürmüştü. Hz. Peygamber, antlaşmaya dayanarak Nadiroğullarının da diyete katılmasını istemek üzere bizzat onların mahallesine gitti. Nadir Yahudileri başlangıçta diyete ortak olacaklarını bildirdiler. Ancak Hz. Peygamber arkadaşlarıyla bir duvarın dibinde gölgelenirken üzerine bir taş yuvarlayarak onu öldürmeyi planladılar. Vahiy yoluyla Yahudilerin bu girişiminden haberdar olan Allah Resulü(s.a.v.), oradan ayrıldı.[96]

Hz. Peygamber bu suikast girişimi üzerine Muhammed b. Mesleme'yi elçi olarak gönderip on gün içinde Medine'yi terk etmelerini istedi. Bir taraftan da savaş hazırlıklarına başladı. Nadiroğulları önce şehri terk etmeye karar verdiyseler de münafıklardan Abdullah b. Übey'in kendilerine yardım vaadine inanarak bundan vazgeçtiler. Bunun üzerine hicretin dördüncü yılında Nadiroğullarının kalelerini kuşatan Hz. Peygamber, onları önce antlaşmaya davet etti. Ancak Yahudiler bunu kabul etmeyince kuşatma on beş gün sürdü. Herhangi bir yardımın gelmemesi üzerine Medine'den çıkmaya razı oldular. Yapılan antlaşma gereğince savaş malzemeleri hariç, develere yükleyebildikleri mallarını ve ailelerini alarak Hayber'e gittiler.[97]

Kaynuka ve Nadiroğullarının Medine'den çıkarılmasıyla şehirde sadece Kurayzaoğulları kalmıştı. Kurayza Yahudileri de Hendek Savaşı'nda müşriklere destek vererek Müslümanları şehrin savunmasında yalnız bıraktıkları gibi kadın ve çocukların olduğu bölgeye saldırıda bulunmuşlardı. Onların bu ihanetiyle Müslümanlar çok zor durumda kalmıştı. Hz. Peygamber hicretin beşinci yılında Hendek Savaşı'nın ardından Kurayzaoğullarını kuşatma altına aldı. Kalelerine çekilerek Müslümanları tahrik eden Kurayzalılar, kuşatmanın uzaması üzerine zor durumda kalarak çözüm arayışı içerisine girdiler. Eski müttefikleri olan Sa'd b. Muaz'ın vereceği karara razı olmak şartıyla teslim oldular. Sa'd(r.a.), Tevrat'ın hükmüne göre karar verilmesini isteyince Allah Resulü(s.a.v.) yetişkin erkeklerin savaş suçu dolayısıyla öldürülmesine, kadınların ve çocukların esir alınmasına, malların ise ganimet statüsünde değerlendirilmesine karar verdi.[98]

SÖZ SİZDE

Medine'deki Yahudilerin gösterdikleri düşmanlıklara karşılık Hz. Peygamber'in farklı uygulamalarda bulunmasının sebepleri nelerdir? Açıklayınız.

Kurayza Yahudilerinin bertaraf edilmesiyle Medine, Yahudi tehdidinden kurtulmuştu. Ancak Müslümanlar için Yahudi tehlikesi hâlâ varlığını sürdürüyordu. Hz. Peygamber Medine'den sürülen Yahudilerin Hayber'e yerleşmeleri, müşriklerle birlikte hareket edip onlara destek vermeleri sebebiyle ticaret yolu üzerinde tehdit oluşturan bu duruma bir çözüm yolu arıyordu. Kurayzaoğullarının başlarına geleni öğrenen Hayber Yahudileri ise Fedek ve Vadi'l-kura Yahudileri,

95 Vâkidî, Megâzî, C 1, s. 176-180; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 50-53.
96 Vâkidî, Meğâzî, C 1, s. 363-366.
97 bk. Haşr suresi, 2. ayet; Buhârî, Meğâzî, 14; İbn Hişâm, es-Sîre, C 3, s. 199-201.
98 bk. Ahzâb suresi, 26-27. ayetler; Buhârî, Meğâzî, 30; Vâkidî, Meğâzî, C 2, s. 454-459.

Gatafanlılar ve civar Arap kabileleriyle birleşerek Medine üzerine yürümeye karar vermişlerdi. Hz. Peygamber böyle bir hazırlığı haber alır almaz olayın doğruluğunu araştırmak üzere Abdullah b. Revaha başkanlığında bir heyeti Hayber'e göndererek barış teklifinde bulundu. Ancak onlar teklifi reddederek Müslümanlarla savaşmak için hazırlıklara başladılar. Peygamberimiz(s.a.v.) Hudeybiye Seferi'nden dönüp Medine'de bir ay kaldıktan sonra ashâbına Hayber'in fethi için hazırlanmalarını emretti. İki bin kişilik İslam ordusu hicretin yedinci yılında Medine'den hareket ederek gizlilik içerisinde üç günlük bir yolculuktan sonra Hayber'e vardı. Sabah olduğunda Müslüman ordusunu karşılarında gören Yahudiler korku içinde kalelerine kapandılar. Allah Resulü(s.a.v.) onları İslam'ı kabule ya da barış yapmaya çağırmasına rağmen onlar bu teklifleri reddettiler. Yirmi gün süren kuşatmadan sonra Yahudilerin Gatafanlılardan bekledikleri yardım gelmeyince Hayber fethedildi. Tevrat'a göre hüküm verilseydi bütün yetişkin erkekler kılıçtan geçirilecek, kadın ve çocuklar da köle yapılacaktı. Ancak Hz. Peygamber önce halkın tamamının canını bağışlayarak yanlarına hiçbir şey almadan kalelerini terk etmelerine izin verdi. Sonra kararını yumuşatarak arazilerinin işletilmesi, ürünlerinin yarısının Müslümanlara verilmesi kaydıyla Yahudileri Hayber'de bıraktı. Hayber Kalesi düşünce Fedek Yahudileri cizye ödemek karşılığında barış istediler. Hz. Peygamber, Hayber'in fethinden dönerken Yahudi yerleşim merkezi olan Vadi'l-kur'a ve Teyma Yahudileri ile cizye ödemek şartıyla anlaştı. Böylece Yahudilerin gücü kırılmış oldu.[99]

Görsel 4.11: *Hayber Kalesi'nin günümüze ulaşan kalıntıları*

Hayber'in fethi sırasında Yahudi reislerinden Sellâm b. Mişkem'in eşi Zeyneb bnt. Hâris, Hz. Muhammed'e(s.a.v.) zehir konulmuş et ikram etmiş ancak Allah Resulü(s.a.v.) daha ağzına aldığı ilk lokmada yemeğin zehirli olduğunu söyleyerek yemekten elini çekmişti. Etten yiyen bir sahabinin ölmesi üzerine Yahudi kadın suçunu itiraf etmiş ve kendi akrabaları tarafından öldürülmüştü.[100]

99 Belâzürî, Fütûhu'l-büldân, s. 32-44.
100 İbn Hişâm, es-Sîre, C 1, s. 352-353.
101 Vâkidî, Meğâzî, C 2, s. 755-756; İbn Hişâm, es-Sîre, C 4, s. 15.